

СТАНОВИЩЕ

от Екатерина Илиева Матеева, д.н.,
Професор по Гражданско и семейно право в Юридически факултет на
Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Относно: **Конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6 Право, научна специалност Гражданско и семейно право**

I. Данни за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”, катедра Гражданскоправни науки (ДВ, бр. 61 от 2017 г.).

Определена съм за член на научното жури по настоящия конкурс със Заповед № РД 38-593 от 25.09.2017 г. на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски”.

На първото заседание на научното жури ми е възложено да изготвя становище по настоящия конкурс.

II. Данни за кандидатите в конкурса

В настоящия конкурс участват двама кандидати, посочени по азбучен ред на фамилните им имена: **Христина Тодорова Атанасова**, доктор по право, заемаща академичната длъжност главен асистент в Стопанска академия „Димитър Ценов”, Свищов, и **Златимир Стоянов Орсов**, доктор по право, заемащ академичната длъжност асистент по Гражданско и семейно право в Катедра Гражданскоправни науки на Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”.

1. **Христина Тодорова Атанасова** е завършила специалност Право с придобита образователно-квалификационна степен (ОКС) магистър по право в Русенския университет „Ангел Кънчев” през 2004 г. От м. октомври 2010 г. е магистър по застраховане на Стопанска академия „Димитър Ценов”, Свищов. През м. март 2012 г. е придобила образователната и научна степен (ОНС) доктор по право въз основа на успешно защитен дисертационен труд на тема „Правно положение на клоновете на търговци” в Русенския университет „Ангел Кънчев”. Заемала е последователно академичните длъжности асистент (2004-2006), старши асистент (2006-2010) и главен асистент (от 15.9. 2010 г. до сега) в Стопанска академия „Димитър Ценов”, Свищов. От Сл. бележка изх. № 93-00-21 от 24.08.2017 г., носеща подпис на Ректора на Стопанска академия „Димитър Ценов”, Свищов е видно, че кандидатката заема длъжността главен асистент в катедра „Социални и правни науки” при посоченото висше училище. В автобиографията си кандидатката сочи, че през този период е провеждала обучение на студенти по дисциплините „Основи на правото”, „Застрахователно

- право”, „Правна уредба на интелектуалната собственост”, била е ръководител на специализация „Правила и процедури за водене на бизнеса” и лектор на курс „Стопанско право”.
2. **Златимир Стоянов Орсов** е завършил специалност Право с призната ОКС магистър по право в Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски” през 1986 г. През 2017 г. е придобил ОНС доктор по професионално направление 3.6. Право (Гражданско и семейно право) в СУ „Св. Кл. Охридски”, Юридически факултет въз основа на успешно защитен дисертационен труд на тема „Договорът за аренда на земеделска земя”. От 1987 г. до сега заема академичната длъжност асистент в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски”, катедра Гражданскоправни науки. В този период е водил семинарни занятия пред студенти по специалността Право на ЮФ на СУ по задължителните дисциплини Вещно право, Облигационно право, Търговско право, Семейно и наследствено право. В периода от 2003 до 2009 г. кандидатът е изнасял самостоятелно лекционен курс по избираемата дисциплина Кооперативно право пред студенти по специалността Право на ЮФ на СУ, а от 1997 г. до настоящия момент изнася самостоятелно лекционен курс по дисциплината Поземлено право, която е предвидена като избираема за студенти по специалността Право на ЮФ на СУ. В периода 1994-1996 г. кандидатът е изнасял и лекционен курс по дисциплината Аграрно право в Тракийския университет, Ст. Загора. Кандидатът има и богат опит като експерт от практиката в качеството му на адвокат (от 1998 г. до сега), арбитър (в Борсовия арбитраж при Софийската стокова борса – от 1998 г. до сега и като Председател на Търговския арбитражен съд при Националната юридическа фондация – от 1997 г. до сега), член на Комисията за опрощаване на несъбираеми държавни вземания към Администрацията на Президента на РБ (2002-2010), член на експертната работна група по правно-политически анализ към Политическия кабинет на Министър-председателя на РБ (2007-2009). Активно е участвал в законодателния процес като народен представител (1991-1997). Член е на Факултетния съвет на ЮФ на СУ от 2007 г. до сега.

III. Оценка на учебно-преподавателската дейност на всеки от двамата кандидати поотделно

1. Според посочената от нея информация, **Христина Тодорова Атанасова** има общо 13-годишен преподавателски опит като асистент, ст. асистент и гл. асистент по правните дисциплини „Основи на правото”, „Застрахователно право”, „Правна уредба на интелектуалната собственост”, водени пред студенти по икономически специалности в Стопанска академия „Димитър Ценов”-Свищов, вкл. като лектор по „Стопанско право” в същото висше училище. От представените от

кандидатката документи липсват данни тя да е изнасяла упражнения и лекции пред студенти по специалността „Право” в някой от юридическите факултети в страната.

2. Кандидатът **Златимир Стоянов Орсов**, според посочената от него информация, има общо 30 години преподавателски стаж, който е формиран от изнасяне на упражнения пред студенти по специалността „Право” в ЮФ на СУ по основни задължителни цивилистични и други частноправни дисциплини като Вещно право, Облигационно право, Семейно и наследствено право, Търговско право. В рамките на този преподавателски стаж кандидатът е изнасял също така самостоятелни лекционни курсове пред студенти по специалността „Право” в ЮФ на СУ по дисциплината Кооперативно право в продължение на 6 академични години, а в продължение на 20 години и до настоящия момент изнася всяка учебна година самостоятелен лекционен курс по дисциплината Поземлено право. Според представените от кандидата документи по конкурса, при всички атестации на нехабилитирани преподаватели в ЮФ на СУ, вкл. за периода 2014-2016 г., той е получавал положителна оценка като преподавател, за научно-изследователската му дейност и за участието му в дейността на академичната общност на СУ.

Следва да се изтъкне, че и двамата кандидати имат необходимия преподавателски опит и стаж, който отговаря на изискванията по чл. 24, ал. 1 ЗРАСРБ и чл. 105, точки 1 и 2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски” за минимално необходимата продължителност на заемането на академични длъжности като нехабилитирани преподаватели и за придобита ОНС „доктор”. *Преподавателският стаж на Христина Тодорова Атанасова е формиран изцяло чрез преподаване на правни дисциплини пред студенти от икономически специалности в Стопанска академия „Димитър Ценов”, Свищов, докато преподавателският стаж на Златимир Стоянов Орсов, който е със 17 години по-продължителен от този на първата кандидатка, включва водене на упражнения и изнасяне на два самостоятелни лекционни курса само пред студенти по специалността „Право” в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски”.*

IV. Оценка на научно-изследователската дейност на всеки от двамата кандидати поотделно

IV.1. Научни трудове и публикации на кандидата Христина Тодорова Атанасова

IV.1.1. Обща характеристика

В настоящия конкурс кандидатът Христина Тодорова Атанасова участва с една отпечатана книга „**Конфликтът на интереси в застраховането**”, С., Neofeedback, 2017, един отпечатан учебник „**Застрахователно право**” 2015, АИ „Ценов“ – Свищов, едно отпечатано учебно помагало „**Застрахователно право**”. **Учебно помагало**, 2015, АИ „Ценов“ – Свищов, с две студии в съавторство с други лица - *Алманах научни изследвания, т. 23, 2016, Съвременни форми за съвместен бизнес, с. 5-34* и *Алманах научни изследвания, т. 23, 2016, Задължителното застраховане при пазарни условия, с. 153 – 177; с три статии : сп. „Търговско и облигационно право“, кн. 2,,Задължителна застраховка „Отговорност на туроператора“, с. 21 – 29; Социалните науки и икономиката (взаимодействие и перспективи за сътрудничество): Международна научна конференция – Свищов, 31 октомври 2014, том 1, Задължението на застрахователите за приемане на вътрешни правила за установяване на конфликт на интереси, с. 145-150 и електронно списание „Диалог“, бр.2 Специфика на взаимозастрахователната кооперация, с.15-28, както и с шест доклада, изнесени на научни конференции в периода 2012-2017 г., а именно: Научна конференция на Русенски университет „Ангел Кънчев“ съвместно със Съюза на учените (сборник научни трудове), „Европейското акционерно дружество като застраховател“, Научни трудове на Русенски университет, т. 51, серия 7, 2012, с. 185 – 189; Национален аграрен сектор – елемент на европейските земеделски региони в стратегията „Европа 2020“: Юбилейна научнопрактическа конференция с международно участие – Свищов, 6 – 7 ноември 2014, том 2, Задължителност на застраховката на арендатора, доклад, с.113-118; Сборник с доклади Правото между традицията и модерността, Научна конференция, проведена в рамките на Лятната научна сесия на ЮФ катедра „Правни науки“ във ВСУ „Черноризец Храбър“ 20.06.2014г, ISSN 1313-7263, кн.27, **Конфликтът на интереси в застраховането, с. 245 – 249; Строително предприемачество и недвижима собственост, Сборник с доклади от 30-та научно-практическа конференция в ИУ-Варна – ноември 2015; ISSN 1313-2369, Проектозакон за брокерите на недвижими имоти, с. 165-172; Научни трудове на Русенски университет, 2015, том 54, серия 7, Задължителното професионално застраховане, с. 103-107; Русенски университет, ЮФ, Сборник доклади от научно-практическа конференция посветена на живота и делото на проф. д-р Георги Боянов, Проектозаконът за представителите по индустриална собственост, с. 170-178.***

Всички представени от кандидатката за участие в този конкурс научни трудове отговарят на формалното изискване по чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ да не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен "доктор" трудове.

IV.1.2. Научни приноси, критични бележки и препоръки

IV.1.2.1. Книгата „**Конфликтът на интереси в застраховането**”, С., **Neofeedback, 2017**, в обем от общо 241 страници, вкл. списък на използваната литература и 78 бележки под линия, е посветена на въпрос, който не е бил предмет на самостоятелно монографично изследване в правната ни теория. Целта на книгата, формулирана от авторката на с. 7 в **увода**, е „да разкрие конфликта на интереси в застрахователните частноправни отношения и да предложи решения за предотвратяването и избягването му”. За постигане на тази цел авторът си е поставил за задача да разгледа „специфичната връзка между конфликта на интереси в бизнеса и принципите на съвременното корпоративно управление”. Трудът е структуриран в увод, 3 глави и заключение. Използваната литература включва 15 библиографски единици на български език, 18 единици на английски език и 6 на руски. **Първата глава** е посветена на обща характеристика на конфликта на интереси според българското законодателство. В първия си параграф тази глава съдържа описателно представяне на историческото развитие на уредбата и проследява регламентацията на изследвания проблем в отделни действащи нормативни актове (ТЗ, ЗДСИЦ, ЗКИ, КЗ, Закона за предотвратяване и установяване на конфликта на интереси) и правила относно професионалната етика, както и в специалните закони, регулиращи застрахователната дейност (отм. КЗ, КЗ, ЗКФН и Правилника за устройството и дейността на Гаранционния фонд). Направен е опит за съпоставка между уредбата на конфликта на интереси в публичноправните и частноправните отношения, като е формулиран междинен извод, че „уредбата на конфликта на интереси в частния сектор е фрагментарна – няма закон, който да урежда по общ начин всички елементи на понятието конфликт на интереси, така както е направено в Закона за предотвратяване и установяване на конфликта на интереси относно изпълнението на публични длъжности” (с. 42). Може да се съжалява, че авторката не е задълбочила анализа и изводите си от направената съпоставка и не е потърсила правна обосновка за констатираните от нея формални различия. Като особеност на уредбата на конфликта на интереси в материята на застраховането авторката изтъква, че „в застраховането конфликтът на интереси има две направления – конфликт на интереси в частноправните отношения и конфликт на интереси в публичноправните отношения” (с. 55). В параграф 2 от глава първа авторката е направила неумел опит да отграничи понятието конфликт на интереси от други правни институти, които тя определя като сходни, а именно от корупцията, от подкупа, от престъплението (а подкупът не е ли престъпление ?!) и от конфликта на интереси в процедурите по възлагане на обществени поръчки (с.56-61). **Глава втора** от труда, озаглавена „Конфликт на интереси в

застраховането” съдържа четири параграфа, в които последователно са разгледани материалноправните основания за възникване на конфликт на интереси, конфликта на интереси при органите за управление на застрахователя, конфликтът на интереси при застрахователното посредничество и в хипотезите на застраховка правни разноски. В § 1 от тази втора част от книгата авторката прави не особено сполучлив опит да пренесе механично юридическите признаци на понятието „конфликт на интереси” по Закона за предотвратяване и установяване на конфликта на интереси към изследваната от нея материя, без да държи сметка за същностните различия между двете правни явления. Елементи на правен анализ, пряко подчинен на темата на изследването, се откриват практически само в изложението на страници 94-109, където са разгледани правилата относно избягване на конфликт на интереси за членовете на управителните органи на застраховател в правно-организационната форма на акционерно дружество. В останалата си част изложението в този параграф съдържа откровен преразказ на разни етични кодекси на застрахователи. Въпреки дадената заявка в § 3 от глава втора, че ще анализира правилата за избягване на конфликт на интереси при застрахователните посредници, авторката се е ограничила само до това да преразкаже някои чуждестранни източници, които са й били достъпни. Изложението в § 4 от глава втора стои някак изкуствено пришито, без конструктивна и правно-логическа свързаност с предходните параграфи от тази глава. В същия преразказан и лишен от същински правен анализ дух е изложението и в **цялата глава трета** на книгата, посветено на чуждия опит и законодателни предложения. Частта относно законодателните предложения, които прави авторката (с. 223-228), подсилва впечатлението за липсата на ясна научна теза и разбиране на спецификата на изследвания от нея проблем в сравнение с уредбата на конфликта на интереси в Закона за предотвратяване и установяване на конфликта на интереси.

- Намирам, че като цяло, книгата „**Конфликтът на интереси в застраховането**” *не притежава качествата на монографично теоретично изследване по смисъла на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ и чл. 105, т. 3 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски”, които да съдържат научни или научноприложни резултати, представляващи принос в частноправната наука.* Съдържанието на книгата е сякаш механично сглобено в отделните свои части, лишено е от правно-логически център и вътрешна теоретична спойка, от ясна и аргументирана научна теза и теоретично обоснована структура, която да подкрепя и логически да развива теоретичните възгледи на автора. *Книгата съдържа изобилна сравнителноправна*

*информация, но тя е някак самоцелно, неаналитично и преразказно поднесена и е предназначена по-скоро да компенсира липсата на задълбочен теоретико-правен анализ. С изключение на отделни части от глава втора (с. 94-109), в останалата си част книгата съдържа преразказ на различни национални и чужди източници (нормативни актове, чуждестранна съдебна практика, етични кодекси), който има информационно значение, но е лишен от научен принос за частноправната наука. Струва ми се, че книгата не е постигнала целта на авторката, най-малкото защото последната не е съумяла да даде ясна дефиниция на понятието „конфликт на интереси в застраховането” – това, което е заявено като научна задача на изследването. Без ясна научна аргументация е и предложението на авторката „да се предприемат стъпки за създаване на единни унифицирани правила-насоки, с които да се задължат различните стопански сектори да приемат или доразвият в своите вътрешни актове общата концепция за конфликта на интереси в частния сектор” (с. 223 долу и с. 224 горе). Самите изводи на авторката **в заключителната част на труда** представляват по-скоро механично и несистемно събрани, теоретично неподпътени констатации от повърхностни съпоставки, отколкото израз на концептуално ясна и научно обоснована теза на един зрял теоретик в областта на частноправната наука. Сред другите **по-съществени критични бележки и препоръки** следва да се изтъкне, че в отделни части от съдържанието си (§ 1 от глава първа, глава трета) излиза извън рамките на темата (заглавието) на книгата – нещо, което едва ли може да бъде определено като научно достойнство на едно изследване, претендирано от автора му като „монография”. Вероятно с това се обяснява фактът, че заглавието на глава втора преповтаря буквално заглавието на цялата книга и с това автоматично повдига въпрос за целесъобразността и смисъла от останалите две глави в изследването. С оглед на следващи издания на книгата може да се отправи препоръка за отстраняване на този съществен структурен недостатък. Към авторката може да се отправи препоръка и да прецизира изследването си в правно-терминологично отношение. Употребата на такива неясни за правото изрази като „бизнес сектор” (с. 17), „частен сектор” (с. 223, 229), „корпоративен конфликт” (с. 217), „организационна отговорност” (с. 62) и др. следва да бъде заменена с прецизни правни термини, които изразяват адекватно правните понятия, с които авторката се е опитала да работи.*

IV.1.2.2. Учебникът „Застрахователно право” 2015, АИ „Ценов“ –Свищов, както и учебното помагало „Застрахователно право”. Учебно помагало, 2015, АИ „Ценов“ –Свищов, *не притежават характер научно изследване в областта на частноправната теория, поради което не биха могли да бъдат приети за реценциране в качеството им на „равностойни на публикуван монографичен труд” изследвания по смисъла на чл. 24, ал. 1, т. 3*

ЗРАСРБ. Касае се за *учебни пособия, предназначени за студенти от икономическите специалности*, а не за теоретични изследвания с научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в частноправната наука. Вън от това обстоятелство, заслужава да се изтъкне, че в тях се откриват **теоретично неудържими твърдения**, като напр. това, че синалагматичен бил договорът, при който „задължението на едната страна е право на другата” (!?) – стр. 64 от учебника „Застрахователно право”; че „масовите договори (договорите при общи условия) и вътрешните правила на застрахователите са субсидиарни източници на застрахователното право” - стр. 38 от учебника „Застрахователно право”; че съществуват „надзаконови източници” – стр. 39 от учебника „Застрахователно право” и др. Най-мекото казано дискуссионни са също дефинициите на понятията за „фикции” (стр. 48), за алеаторен договор (с. 67), за лиценз на застраховател (с. 123) и други подобни.

IV.1.2.3. Двете представени от кандидата Христина Тодорова Атанасова студии - *Алманах научни изследвания, т. 23, 2016, Съвременни форми за съвместен бизнес, с. 5-34* и *Алманах научни изследвания, т. 23, 2016, Задължителното застраховане при пазарни условия, с. 153 – 177*, са *написани в съавторство с други лица*. Първата от тези студии е в съавторство с други 9 хабилитирани и нехабилитирани лица, а втората е в съавторство с други 3 нехабилитирани лица. Тъй като *от съдържанието на тези две студии не може да се установи, кои точно части от тях са написани от кандидатката Христина Тодорова Атанасова*, намирам, че *тези трудове не следва да бъдат приети за рецензиране в настоящия конкурс, доколкото очевидно са плод на колективен (екипен) творчески труд, в рамките на който приносът на кандидатката Христина Тодорова Атанасова не се поддава на индивидуализиране, а от тук – и на преценка за съответствие със изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ и чл. 105 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски”*.

IV.1.2.4. Статията „Задължителната застраховка „Отговорност на туроператора”, публ. в дайджест **Търговско и облигационно право № 2/2014 г., с. 21-29**, представя правната уредба на един от видовете задължителна застраховка за професионална отговорност, а именно – тази на туроператора по Закона за туризма. Авторката се съсредоточава върху представяне на уредбата по новоприетата към онзи момент Наредба за условията и реда за сключване на договор за задължителна застраховка „Отговорност на туроператора” (обн., ДВ, бр. 2/2014 г.). Коректно е пресъздадено съдържанието на тази наредба, като изложението изобилства с възпроизвеждане на редица разпоредби от наредбата.

Поради ограничения си обем статията, като цяло, има главно информативно значение, цели да запознае практикуващи правници и теоретици с правилата на новата наредба, без да навлиза в по-подробен теоретичен анализ, който би направил възможно формулирането на теоретични изводи с приносен за частноправната наука характер.

IV.1.2.5. Докладът **„Конфликтът на интереси в застраховането”**, публ. в *Сборник с доклади Правото между традицията и модерността, Научна конференция, проведена в рамките на Лятната научна сесия на ЮФ катедра „Правни науки“ във ВСУ „Черноризец Храбър“ 20 06.2014г, ISSN 1313-7263, с. 245 – 249* представлява част от рецензираната по-горе книга **„Конфликтът на интереси в застраховането”**, поради което намирам, че не се нуждае от самостоятелно рецензиране. По аналогичен начин стои въпросът с материала, публикуван от кандидатката в *Социалните науки и икономиката (взаимодействие и перспективи за сътрудничество): Международна научна конференция – Свищов, 31 октомври 2014, том 1, Задължението на застрахователите за приемане на вътрешни правила за установяване на конфликт на интереси, с. 145-150*. Той е тематично и съдържателно свързан с рецензираната по-горе книга **„Конфликтът на интереси в застраховането”**, бидейки по същество част от нея, поради което е безпредметно да бъде подлаган на отделна преценка за съответствието си с изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ и чл. 105, т. 3 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски”. Извън това, *този материал не отговаря на изискването на споменатата законова разпоредба да е публикуван в „специализирано научно издание” по научната специалност, за която е открита процедурата по настоящия конкурс.*

IV.1.2.6. По повод статията, публикувана от кандидатката в *електронно списание „Диалог“, бр.2* на тема **Специфика на взаимозастрахователната кооперация, с.15-28**, от направената от мен служебна справка се установи, че сп. "Диалог" е тримесечно електронно списание, издавано от Стопанска Академия "Д. А. Ценов" – Свищов, реферирано в EBSCO Publishing и ориентирано главно към интердисциплинарни теоретико-методологични и приложни изследвания на съвременното общество и икономика – култура и философия, хуманизация и екологизация, информатизация и хуманизация и екологизация, информатизация и глобализация, и други свързани с тях проблеми. С оглед на този пределно широк профил на списанието, който обаче не включва правни науки (поне според данните на сайта му), то не може да бъде квалифицирано като *„специализирано научно издание” по научната специалност, за която е открита процедурата по настоящия конкурс.*

Предвид тези съображения *не може да се приеме*, че статията „**Специфика на взаимозастрахователната кооперация**” отговаря на изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ за наличие на „**равностойни на публикуван монографичен труд**” *изследвания, които да са публикувани в „специализирано научно издание”*.

IV.1.2.7. Останалите 5 доклада, с които кандидатката Христина Тодорова Атанасова участва в настоящия конкурс, а именно **(1) „Европейското акционерно дружество като застраховател“**, изнесен на *Научна конференция на Русенски университет „Ангел Кънчев“ съвместно със Съюза на учените (сборник научни трудове, Научни трудове на Русенски университет, т. 51, серия 7, 2012, с. 185 – 189); (2) Задължителност на застраховката на арендатора, доклад, изнесен на конференция *Национален аграрен сектор – елемент на европейските земеделски региони в стратегията „Европа 2020“: Юбилейна научнопрактическа конференция с международно участие – Свищов, 6 – 7 ноември 2014, том 2, с.113-118; (3) Проектозакон за брокерите на недвижими имоти – доклад, изнесен на конференция Строително предприемачество и недвижима собственост, публ. Сборник с доклади от 30-та научно-практическа конференция в ИУ-Варна – ноември 2015; ISSN 1313-2369, с. 165-172; (4) Задължителното професионално застраховане*, *Научни трудове на Русенски университет, 2015, том 54, серия 7, с. 103-107; (5) Проектозаконът за представителите по индустриална собственост Русенски университет, ЮФ, Сборник доклади от научно-практическа конференция посветена на живота и делото на проф. д-р Георги Боянов, с. 170-178*, носят ясно изразен **обзорен характер** и нито в своята съвкупност, нито всеки поотделно могат да бъдат определени като „равностойни” на монографичен труд публикации в специализирани научни издания по смисъла на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ. Тези доклади са посветени на съществено различаващи се помежду си правни въпроси от разнообразни материи, които не могат да бъдат схванати като развитие на една цялостна научна теза, за да бъдат третиращи като „равностойни” на монографично изследване. С изключение на материала „**Задължителност на застраховката на арендатора**”, повечето от тях почти нямат научен апарат, а доколкото имат бележки под линия, същите се изчерпват с посочване на ограничен брой съчинения и на интернет страници без индикация на цитирания източник. *Поради реферативния си характер тези публикации не съдържат необходимите научни приноси, които да компенсират отсъствието на хабилитационен монографичен труд в съответствие с оптималната възможност, предоставена от разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ.**

Общата ми оценка е, че в лицето на кандидатката Христина Тодорова Атанасова не са изпълнени изискванията по чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ и чл. 105, т. 3 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за

заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски” относно представянето на публикуван монографичен труд в съответната научна област или на равностойни публикации в специализирани научни издания.

IV.2. Научни трудове и публикации на кандидата Златимир Стоянов Орсов

IV.2.1. Обща характеристика

В настоящия конкурс кандидатът Златимир Стоянов Орсов участва с една отпечатана монография **„Преобразуването на държавно предприятие в еднолично търговско дружество като придобивно основание”**. С., Софи-Р, **2017**, 258 с., както и две студии и две статии, а именно: **„Присъединяване, принадлежност, приращение и необособимо надвишаване на правото на строеж”**. – В: *Развитие на правото в глобализация се свят*. [Юбилеен сб. по случай 100-годишнината от рождението на акад. Любен Василев и проф. д.ю.н. Живко Сталев и 90-годишнината от рождението на проф. д.ю.н. Витали Таджер]. С., Фенея, **2013**, 273-314. (Състав.: Ек. Матеева, Н. Колев); **„Съдържание и правна същност на управлението на държавни вещи от ведомства”**. – *Търг. право*, **2014**, № 4, 25-58; **„За фактическия състав на придобивната давност. (По повод ТР № 4/2012 г. на ОСГК на ВКС)”**. – В: *LiberAmicorum*. [Сб. в чест на проф. д-р Огнян Герджиков и проф. д-р Огнян Стамболиев по случай 65 години от рождението им]. С., Фенея, **2013**, 328-346. (Състав.: Ек. Матеева, И. Русчев), публикувана също в: *Търг. право*, **2013**, № 2, 21-34; **„Критичен анализ на Тълкувателно решение № 5 от 2011 г. на Гражданската колегия на Върховния касационен съд”**. - *Dejure*, **2013**, № 2 (7), 19-39. Всички представени от кандидата за участие в този конкурс научни трудове отговарят на формалното изискване по чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ да не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен "доктор" трудове.

IV.2.2. Научни приноси, критични бележки и препоръки

IV.2.2.1. Монографията **„Преобразуването на държавно предприятие в еднолично търговско дружество като придобивно основание”**. С., Софи-Р, **2017**, в обем от общо 258 стр., вкл. списък на използваната литература с 53 библиографски източника на български език и 327 предметни бележки под линия, е посветена на съществен и с голяма практическа важност правен проблем, който до момента не е бил разработван в монографичен вид в нашата специализирана литература. Трудът съдържа цялостно и систематично изследване на правната уредба на един специфичен придобивен способ, а именно - придобиването от едноличните търговски дружества, учредени чрез преобразуване на заварените към 1. Юли 1991 г. държавни предприятия, на правото на собственост върху вещите, които предприятията са стопанисвали и управлявали към датата на тяхното преобразуване. За първи път в нашата

частноправна доктрина са изследвани функционалните връзки между уредбата на вещноправните и правно-организационни последици от преобразуването по чл 17а ЗППДОП, респ. от §10, ал.3 от ДР на ЗПСК, и правната уредба на възстановяването на собствеността, на приватизацията на държавните акции или дялове от капитала на едноличните търговски дружества и на прехвърлянето на собственост от държавата на общините. Самó по себе си, поставянето и изясняването на всички тези въпроси като *правно-логически „комплекс“* под формата на едно цялостно монографично изследване, следва да бъде оценено като **оригинален и значим принос** за развитието на нашата частноправна теория и практика. Изследването е структурирано в увод, три глави, разделени на точки и подточки с поредна номерация и заключение, в които в логическа последователност са разгледани юридическите признаци, фактическия състав и правните последици на преобразуването на държавно предприятие в ЕТД (**глава първа**), фактическия състав на особеното законно придобивно основание при това преобразуване и неговите правни последици (**глава втора**) и вещноправния режим на вещите, предоставени на държавното предприятие за стопанисване и управление (**глава трета**). Изследването не е ограничено само до вещноправните аспекти на анализирания процеси и явления, а умело навлиза и в материи на личното и дружественото право (с. 57 и сл., с. 60 и сл.), общата част на гражданското право (с. 73 и сл.) и други частноправни материи, от които личи богатата обща и правна култура на автора, широтата на погледа му и вещото познаване на обсъжданата правна проблематика. При това, изследването не е строго правно-позитивистично по характера си, а е уместно обвързано с обществено-икономическия фон, на който се развиват анализирания правни явления и процеси. Стилът на автора е прецизен в правно-терминологично отношение, мисълта и изказът са ясни, стегнати и логични. При теоретичния анализ е привлечена много богата съдебна практика, уместно и коректно посочвана в подлинното с пълни данни за цитираните съдебни актове. Полезен е критичният анализ на различните становища в съдебната практика и в правната литература във връзка с фактическия състав на придобивното основание по чл.17а ЗППДОП (с.109 и сл.). Принос за правната теория и съдебната практика представлява изясняването на съдържанието на правопримството между прекратеното държавно предприятие и възникналото в резултат от преобразуването ЕТД (с. 60 и сл.) и между държавата и последното, както и разграниченията от други хипотези на преобразуване в търговски дружества - тези по отм. Указ № 56 за стопанската дейност (с. 68 и сл.) и по глава 16 на ТЗ (с. 71 и сл.). Тези разграничения се правят за първи път в теорията ни и имат приносен характер. Интерес представлява също така обосноваването на тезата за правната природа

на акта за преобразуването като едностранна сделка (с.51-52). Подкрепа заслужава изложеното в труда виждане, че придобивните основания се уреждат само със закон, а не и с подзаконов нормативен акт (с.76 – 80). Оригинални са аргументите за проведеното от автора разграничение между нормативно придобивно основание и фактическо придобивно основание, както и опитът за дефиниране на всяко от двете понятия (с.81 и сл.). Приносен характер имат съпоставките и отграниченията между придобивното основание по чл.17а от ЗППДОП, респ. §10, ал.3 от ДР на ЗПСК – от една страна, а от друга - непаричната вноска в капитала на търговско дружество (с.139–143), придобиването на вещи въз основа на § 34 от ПЗР на ЗИД на ЗППДОП (с.144 - 148), както и придобиването на вещи – общинска собственост, от едноличното търговско дружество, учредено чрез преобразуване на общинско предприятие (с.149-160). За първи път в доктрината ни е изяснено подробно и систематизирано съотношението между правното действие на придобивното основание по чл.17а ЗППДОП, респ. по §10, ал.3 от ДР на ЗПСК, и правните последици, настъпили въз основа на § 6 и § 7 от ПЗР на ЗМСМА (в сила от 17.9.1991 г.), както и на § 42 от ПЗР на ЗИД на ЗОС (в сила от 9.11.1999 г.), с които определени държавни имоти бяха прехвърлени в собственост на общините. Новост представлява и изследване на съотношението между тези придобивни способности и правното действие на фактическите състави на възстановяване на правото на собственост, уредени с 12-те реституционни закона за възстановяване на собствеността върху определени вещи, които са били национализирани, одържавени или фактически иззети от държавата в периода от 1941 г. до 1990 г. (с.195-248). **Основната критична бележка** към труда е свързана с неприлагането на сравнителноправния метод на научно изследване от страна на автора. Научната и познавателна стойност на труда щяха да бъдат още по-големи, ако авторът беше направил аналитични сравнения между възприетия у нас и в други държави от бившия социалистически лагер правно-организационен модел за преобразуване на държавните предприятия в еднолични търговски дружества на държавата и свързаните с тези процеси вещноправни последици по отношение на вещите, върху които бившите държавни предприятия са имали право на стопанисване и управление до преобразуването им. На тази основа биха могли да бъдат задълбочени и изводите и оценката на правните последици от изследваните явления и процеси. Но независимо от това, не може да има съмнение, че трудът **„Преобразуването на държавно предприятие в еднолично търговско дружество като придобивно основание” отговаря на всички критерии за едно цялостно, систематизирано и логически завършено монографично изследване по смисъла на чл. чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ, което съдържа**

многобройни и значими за частноправната наука и съдебна практика приноси и запълва успешно съществуващата до момента празнота в литературата ни по правната проблематика, обхваната в труда.

IV.2.2.2. Освен обсъдената по-горе монография, Златимир Стоянов Орсов е представил за участие в настоящия конкурс още две студии и две статии, които също свидетелстват за отличната теоретична подготовка и богатия практически опит на кандидата. В студията „**Присъединяване, принадлежност, приращение и неособимо надвишаване на правото на строеж**” се прави критичен анализ на съдебната практика по въпросите на т.н. „ексцес” при упражняване на правото на строеж, като се обосновава логичният извод, че когато частта от постройката, надхвърляща обема на правото на строеж не може да се обособи като самостоятелен обект съобразно строителните правила и норми, между собственика на земята и суперфициаря възниква съсобственост върху постройката, независимо от размера на надвишението, а ако в сградата има няколко самостоятелни обекта – съсобствеността възниква върху всеки един от тях (с.311- 313). Изложени са и оригинални аргументи в подкрепа на виждането, че разпоредбата на чл. 98 ЗС не урежда отделно нормативно придобивно основание, а установява само диспозитивно правило, че принадлежността следва главната вещ, освен ако е постановено или уговорено друго. Интерес представляват също така анализът на елементите от фактическия състав на присъединяването по чл. 97 ЗС, както и разсъжденията относно същността на приращението по чл. 92 ЗС.

IV.2.2.3. Втората студия, озаглавена „**Съдържание и правна същност на управлението на държавни вещи от ведомства**”, е посветена на един недостатъчно изследван до момента в частноправната ни доктрина въпрос, който налага ясното разграничение между понятието „ведомство“ по смисъла на § 2 от ДР на ЗДС и понятието „държавни предприятия” по чл. 62, ал.3 ТЗ (с.30 -31). Авторът правилно определя като субект (носител) на правомощието по управление на държавните вещи самото ведомство, а не неговият ръководител. Уместно е направен анализ на различните правни качества на ръководителя на ведомството, на което са предоставени държавни вещи за управление. Авторът приема, че ръководителят на ведомството действа като негов представител в рамките на възложената му компетентност, когато осъществява действията по чл.14, ал.3 ЗДС (действия по владение, ползване и поддържане), а когато осъществява разпореждане с тези вещи в изрично определените със закон случаи той е представител на държавата. Обоснован е и изводът, че разпореждането, като част от съдържанието на правото на собственост, не е част от съдържанието на управлението на държавни вещи от ведомствата (с.37-39). Правомощията на ведомството по отношение на предоставените му за управление държавни вещи се изразяват в правото му да ги владее от името на държавата, да ги ползва от името

на държавата и да ги поддържа от името на държавата (с.40-44), но „за своя сметка и на своя отговорност“ (с.44-49;51-52).

IV.2.2.4. Приносните елементи на статията „**За фактическия състав на придобивната давност. (По повод ТР № 4/2012 г. на ОСГК на ВКС)**” могат да бъдат открити в аргументирания критичен авторов анализ на мотивите към т.2 от ТР № 4/2012 г. на ОСГК на ВКС, според които позоваването на придобивната давност не е елемент от фактическия състав на придобивното основание, а е само процесуално средство за защита на материалноправните последици на давността, зачитани към момента на изтичането на законовия срок (с.328, 338-343). Обоснован е изводът, че владението върху определена вещ в продължение на определения от закона срок води до възникването на преобразуващо субективно право на владелеца да се позове на изтеклия давностен сроки че в резултат на упражняването на това преобразуващо право досегашният владелец придобива правото на собственост или друго вещно право върху владяната вещ (с.343-344).

IV.2.2.5. Статията „**Критичен анализ на Тълкувателно решение № 5 от 2011 г. на Гражданската колегия на Върховния касационен съд**” съдържа задълбочен критичен анализ на различните разрешения, които се дават на поставените за тълкуване въпроси от мнозинството и останалите в малцинство съдии в гражданската колегия на ВКС (с.21-27). Такъв анализ не е правен до момента в правната ни теория. Разгледано е също правното положение на държавата в производството по издаване на индивидуалния административен акт за възстановяване на правото на собственост по ЗСПЗЗ и ЗВСВГЗГФ и са анализирани материалноправните отношения при образуване на производството по възстановяване на собствеността по ЗСПЗЗ и ЗВСВГЗГФ (с.31-33).

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С оглед изложеното по-горе и въз основа на комплексна преценка въз основа на критериите, предвидени в разпоредбите на чл. 24, ал. 1 ЗРАСРБ и чл. 105 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски”, намирам, че единствено кандидатът **ЗЛАТИМИР СТОЯНОВ ОРСОВ** отговаря кумулативно на всички изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6 Право, научна специалност **Гражданско и семейно право** в **Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”**, поради което убедено предлагам на научното жури да вземе решение, с което да предложи на Факултетния съвет на **Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”** да избере **ЗЛАТИМИР СТОЯНОВ ОРСОВ** за „доцент” по професионално направление 3.6 Право, научна специалност **Гражданско и семейно право**.

11. ноември 2017 г.

Проф. Екатерина Матеева, д.н.